

“Corrupción y Política, los costes de la democracia” és el llibre pòstum de **Javier Pradera** que no es va atrevir a pública en vida i ho va publicar Galaxia Gutenberg al 2014 mentre que el text està escrit 20 anys abans al 1994 en plena tempesta d’escàndols i sense que encara existís cap eina d’intel·ligència artificial aplicada a la corrupció. La capacitat d’innovació en aquest àmbit mai em deixarà de sorprendre. Si hi havia algú ben informat en aquest país era Javier Pradera i hem d’estar agraïts de que ens deixi el seu testimoni de primera mà de la història contemporània d’Espanya amb tret afinat: la corrupció institucional fruit de dues tendències molt clares, la professionalització de la política i el canvi de posició – des de la Transició – dels partits dintre de la democràcia, especialment dels aparells dels partits. En Quim Ferramon m’ha animat a fer-vos cinc cèntims per que és un tema que sé l’interessa.

D’on veníem i com vam acabar.

Carrero Blanco no es va enriquir des del poder però des de l’oposició antifranquista s’observa el règim com *essencialment* corrupte per raons òbvies però que va dificultar els diagnòstics sobre la capacitat de duració, els suports socials i l’eficàcia del sistema. Gent que venia de la pobresa més absoluta havia fet veritables fortunes sota el paraigües del franquisme aprofitant els anys del *“desarrollismo”*. Aquesta acumulació primitiva de capital mitjançant la corrupció es consolidar i santificar amb la Llei d’Amnistia i l’amnèsia política. La corrupció no la va inventar la democràcia.

Els socialistes amb el seu silenci van validar la gestió dels seus predecessors durant la transició i més enllà... de manera que van sortir prou nets. Les majories absolutes sense control i la falta de militància solvent davant l’allau de càrrecs públics per ocupar van ajudar al descontrol, especialment durant la segona legislatura dels socialistes que és quan es van covar els casos de corrupció que després esclatarien. **Filesa** es va crear per finançar la campanya de la OTAN del 1986. La segona meitat dels vuitanta coincideix un període d’expansió econòmica amb un de creixement de la despesa de despesa pública (10 punts de PIB de 1983 a 1992) i comença la cultura del *pelotazo* – revalorització immobiliària induïda per l’ingrés a la CEE – amb una mica de *Síndrome Zapata*: després de passar per tantes vicissituds per que no podem fer-nos rics ara que hem arribat al poder. La resta de partits es va apuntar a la festa.

A principis dels noranta van esclatar multitud de casos de corrupció: **Mariano Rubio** ofès per les acusacions, **Roldan** a la fuga o cas **Guerra**: el mes plausible es Juan Guerra és dedicat a fer de cobrador del PSOE - i entretant creés el seu propi negoci paral·lel- posant cognom com a garantia que les gestions arribarien a bon port. **Filesa** confeccionava estudis ficticis encarregats per grans empreses públiques i privades així com el BBVA o el Banc Central mentre que després amb els calers es pagaven les factures del partit. El Tribunal de Comptes – controlat pels socialistes - no intervenia aferrat a la lletra de la llei per no investigar clients ni proveïdors d’aquestes operacions. La obstrucció de les defenses van fer que el jutge registrés tres vegades la seu del partit mentre emergien col·laterals com l’ex-director general de Presidència i la coordinadora de finances del PSOE cobrant comissions de Siemens per aconseguir els contractes dels trens d’Alta Velocitat. La corrupció com una forma més de fer política.

Com resoldre la dissonància cognitiva

Una dissonància cognitiva apareix quan la negació de la realitat obliga a mantenir dues certeses incompatibles. La tensió entre militants i polítics davant la corrupció va obligar a canviar una de les certeses – negar la evidència de corrupció - a base a explicacions conspiratives tant ideològiques com psicològiques – enveja-, o bé a base de *matar al missatger*, és a dir, acusar els mitjans de comunicació d'estar al servei de obscurs interessos quan van esdevenir el principal instrument per difondre casos de corrupció molt per davant de les diligències instades pel Fiscal General de l'Estat, anomenat pel govern. Hi havia por que els casos de corrupció individual conduïssin al finançament irregular de partits i sindicats no ha fet més que augmentar les reserves davant els mitjans de comunicació. Es deixa entreveure un "pactes de colzes" entre partits per no posar el dit a la nafra.

Els mecanismes de defensa dels partits polítics davant els mitjans de comunicació ha seguit tres estratègies: desprestigi dels mitjans de comunicació, invocar la presumpció d'innocència per no fer indagacions periodístiques o bé, equiparà corrupció i delictes, i si no hi ha condemna per falta de proves....tots absolts.

La corrupció blanca

La corrupció blanca que englobaria petites corrupciones personals manifestades a través d'ús indegut de béns posicionals, servies estatals o comptes de l'estat, recomanacions nepotistes i favoritisme clientelista a l'estil de la *old corruption* de les societats rurals, que lesionen el principi d'igualtat però no deriva d'un tracte mercantil. També cal incloure el malbaratament de recursos per millorar la seva imatge, ampliar la clientela i estendre els seus àmbits de poder del polític. Aquest tipus de corrupció cada cop és major.

Hi ha factors estructurals com l'increment de la despesa pública a partir del 1986: grans partides pressupostàries, amb un flux control parlamentari i un Tribunal de Cuentas poc eficaç. El malbaratament en les assignacions pressupostàries per sobre de les possibilitats d'un país endeutat (ja al 1994!)... Com si els diners públics no fossin difícils de guanyar. Fa el símil amb els nens quan juguen al monopoli i molts cops aquest malbarataments no són innocents. No hi ha cap mena protecció penal ni responsabilitat de cap mena pel malbaratament ORGANITZAT de recursos. La corrupció creix amb el malbaratament, la desviació de recursos públics no és sinó l'espuma del malbaratament.

En pocs mesos, o poques setmanes, els alts càrrecs del govern socialista manegaven cotxes oficials, avions militants, despeses de representació i privilegis. amb la mateix facilitat que els seus predecessors. L'ús del iot Azor o el retorn en avió militar d'**Alfonso Guerra** de les seves vacances a l'Algarve formen part d'aquest tipus de comportaments. Consum ostentós de les classes ocioses que diria Veblen contrasta amb les crides a l'austeritat i els sacrificis ciutadans.

Zones Grises

La corrupció blanca llisca cap a la gris que genera menys aprovació: la compra d'obres d'art per part una directora del BOE utilitzant el nom de la reina. L'argument de **Mariano Rubio** i l'ex-ministre **Vicente Albero** per justificar el seu incompliment amb Hisenda a base de repetir que defraudaven com a ciutadans i no des del seu càrrec públic.

Aquest gris és difícil de definir: parlamentaris que cobren les dietes artificialment fraccionades per no pagar impostos, la directors RTVE que carrega les compres als pressupostos de l'entitat

que administra, o un germà del vicepresident del govern que utilitza un despatx oficial pels seus negocis particulars.... Conductes tipificades com a delictes o faltes pel codi penal.

Tot aquest camí fins arribar a la corrupció negra

A l'altra extrem la corrupció negra, el *cohecho*, pagament il·legal de comissions per que els polítics electes o els funcionaris públics dictin resolucions o adoptin decisions en nom de l'administració amb el propòsit d'afavorir els interessos econòmics dels subornadors.

El corruptes sempre es mouen en el gris jurídic -disposen d' assessorament legal- però la corrupció va molt més enllà de la responsabilitat penal, ja que la legalitat penal no està pensada per perseguir conductes en si mateixes difuses o difícils de demostrar i per tant, sovint, s'utilitza la responsabilitat penal com a mesura dilatòria davant la responsabilitat política. Davant d'una assemblea d'estudiants universitaris prop de les eleccions generals del 1993, **Felipe Gonzalez** es va comprometre a assumir les seves responsabilitat polítiques pel cas *Filesa*. La responsabilitat política és un concepte prou difús.

L'apropiació il·legal de recursos públics van tenir amb els *fons reservats* (Exteriors, Justícia, Interior i Defensa) la seva versió més primitiva d'apropiació al marge de la Intervenció General de l'Estat i *que va ser carta de naturalesa en els últims anys el pagament de sobresous en el Ministeri de l'Interior*.

Hi ha altres tipus de corrupció negra, el tràfic d'influències per posar preu a l'adopció d'una resolució, llicència o modificació d'un pla urbanístic. Es necessita la complicitat de la societat civil: grans contractistes d'obres públiques o empreses de jocs d'atzar pagant comissions a intermediaris fora de les Administracions Públiques. Hi ha veritables experts en veure oportunitats de negoci darrera del BOE però la corrupció institucional fa veure que són més els partits que obliguen els empresaris a pagar comissions il·legals i suborns de tot tipus.

Els polítics estan en una situació d'alt risc en termes de corrupció. L'Estat és gestor, inversor i agent econòmic: és el primer consumidor en defensa, educació i obres públiques mentre per la banda de la oferta fa inversió en grans projectes. Gestiona un fòrum d'empreses públiques. A més té la funció com a regulador amb concessions, reglamentacions, llicències, autoritzacions de mitjans de comunicació...i a sobre atribucions d'inspecció que també té un potencial de corrupció força elevat i a sobre és molt difícil de demostrar que *no* has fet la inspecció que tocava.

Amb l'increment de la intervenció de l'Estat dintre l'economia, la corrupció individual més aleatòria es torna institucional i regular, amb percentatges establerts, mentre els actors no consideren delictiva la seva conducta. Hi ha un procés de substitució de persones per grups com per exemple el paper que jugava el Opus Dei durant el franquisme que van santificar la informació privilegiada i el tràfic d'influències en nom d'interessos superiors. Una innovació en el seu temps.

...

La Professionalització de la política

Li he preguntat al Chat GTP quanta gent viu de la política a Espanya....no m'ho ha sabut quantificar... ni en Carles Castro ho deu saber. Els polítics, sobretot els d'esquerres, es resisteixen a entrar en la discussió del problema que genera la professionalització de la política...com si la política no fos un professió com la d'advocat, funcionari o venedor. Aquest rebuig desmentida per l'evidència d'unes prolongades carreres sembla més un autoengany o mala consciència: el

somni laboral d'**Alfonso Guerra** era ser mestre d'escola però ai!... mai s'acaba de materialitzar mentre es vesteixen amb l'uniforme *de servidores de l'Estat*, són necessaris pel país i el partit.

Les facilitats de què gaudeixen els funcionaris públics per fer política a plaer i sense risc per la seva carrera burocràtica presenta dos greus problemes: és difícil tenir una administració imparcial i competent si els seus membres adquireixen de forma intermitent compromisos polítics partidistes deixant llargues temporades el seu ofici. Això és especialment greu en funcionaris del Ministeri d'Hisenda o de l'Administració de Justícia: **Garzón** després d'anar a les llistes de PSOE, **Jose Maria Aznar** d'Inspector d'Hisenda o **Ruiz Gallardón** a la carrera de Fiscal. Els sistema funcional espanyol ens allunya del *civil service* britànic o de la burocràcia prussiana mentre molts funcionaris observen la política com un "vedat de caça" amb un pes dintre de la professió política exagerada.

La distinció entre vocació i professió, una que dona sentit a la vida i l'altra té connotacions econòmiques, no tenen per que anar separades: la professionalització és només una forma de donar continuïtat a vocacions polítiques que no poden pagar-se amb la seva fortuna privada sinó que també dona resposta a la creixent complexitat de la gestió pública. La classe política ha d'assumir la seva professionalització.

A diferència de l'estil tecnocràtic de les dictadures, la manera democràtica exigeix que els polítics expressin les demandes socials, organitzin les estructures necessàries per defensar els seus interessos així com arribar a compromisos amb altres organitzacions. Es critica molts cops que un polític canviï de ministeri com de sabates i amb certa raó per que aquests canvis impliquen un íntim menyspreu per la matèria que gestionen però és menys perillós que el corporativisme dels cossos de funcionaris o bé interessos privats. No és segur que el millor Ministre de l'Interior sigui un policia.

La professió política és un ofici permanent i corporatiu i més tenint en compte el caràcter oligàrquic dels partits. La prova són els aires gremialistes que a llarga adopta la professionalització entre polítics i que malgrat una militància enfrontada comparteixen problemes i interessos comuns. Un diputat socialista a l'any 1982: *és més el que ens uneix que el que ens separa i en determinats temes, passar millor de puntetes*. És el punt de seny que aconsella no tirar pedres sobre la pròpia teulada. Una reflex d'aquest corporativisme és l'auto atribució de privilegis processals contraris el principi d'igualtat.

El transfuguisme és un símptoma d'una classes política parcialment autònoma d'ideologies, programes i partits. Del 1977 al 1989 es van comptabilitzar 180 casos de transfuguisme. A més el transfuguisme genera sospites de submarinisme polític amb feines de desestabilització abans de canviar de partit: Fraga acusava d'això a Jorge Vestrinje abans d'ingressar al PSOE.

Les remuneracions dels polítics.

Els inconvenients (parcialment evitables) de la professionalització de la política (inevitable) no són molt diferents als dels gremis: hi ha un perill en convertir-se en una *nomenklatura* amb el monopoli de la vida política. S'han de tenir presents les conseqüències d'aquesta professionalització: els alts càrrecs ensenyaran el sou base, ocultaran complements i variables mentre fingiran desconèixer el que costa el xofer, el secretari...). Per altra banda els demagogs establiran comparacions amb pensionistes i coses així desprestigiant les institucions democràtiques. Un sou tipus de classe mitja urbana formada per funcionaris i professionals constitueix a càrrec dels pressupostos és una condició necessària però no suficient per que els polítics d'ofici no cedeixen a les temptacions de la corrupció *gris*.

El problema de les remuneracions rau quan una derrota electoral els deixa al marge dels pressupostos mentre estan decidits a viure per i de la política. I en aquests casos, el partit és *l'ocupador* del polític aturat i això ens lliga amb el finançament dels partits, refugi de polítics professionals que no tenen encaix en òrgans representatius ni a les Administracions Públiques.

Un cop instal·lats a l'Administració Pública, el polític professional pot sentir la temptació de millorar la seva clientela partidista o electoral i preparar-se pel retorn a la societat civil. Entre els contactes creats, els col·locats o afavorits, el polític professional crea col·lusió entre la cosa pública i privada. Clientelisme de la Restauració, el *spoils System* americà i el camí d'anada i tornada entre alts càrrecs de l'administració i empreses privada. El nepotisme està emparentat amb la corrupció política. La transformació de partits en agència de col·locació de militants i simpatitzants combina de la pitjor forma imaginable les hàbits de la cultura "caciquil" tradicional de les societats rurals amb coartades ideològiques de les societats de masses de les societats industrials. El reconeixement per part del President de la Xunta de les recomanacions per guanyar oposicions a l'administració autonòmica fan feredat.

És amb les portes giratòries quan el polític professional cau en desgràcia o passa a l'oposició fa créixer les teories justificadores d'enriquiments il·lícits com una variant a les indemnitzacions. El retorn dels funcionaris públics a la seva plaça no representa un greu problema. Els que tornen al sector privat també conserven drets però l'encaix és més difícil. L'administració pot servir de trampolí a alts càrrecs al món de l'empresa i els calers: el *Pantouflage* francès. Entre el puritanisme i que un expresident de Telefònica pugui muntar un negoci de telefonia pornogràfica o que un subsecretari d'Estat que va negociar amb les sindicats la reconversió industrial s'enriqueixi amb el desballestament d'una d'aquestes empreses, hi ha un tros. La qüestió decisiva és saber si hi ha un relació causal entre decisions adoptades en el seu càrrec polític i la seva posterior incorporació a l'empresa en qüestió. El dubte en el cas Mariano Rubio es si volia fer un *pantouflage* milionari després del seu pas pel Banc d'Espanya.

L'animal polític

Un economista comparat amb un polític és un romàntic. **Vargas Llosa** afirma que *l'oportunista i el cínic prevalen sempre sobre l'home decent i de principis en el polític professional*. La falta de respecte cap a la classe política es deu a la distància entre la conducta quotidiana i les grans esperances que van despertar entre els ciutadans durant la Transició. La gent no veu els polítics fiables : la única raó és que volen el poder pel poder i no com un instrument per complir projectes de govern.

La idea que els polítics es mouen segons un lògica i ètica diferents és una constant en el pensament occidental, per que descansa sobre la comprensió de que el món és com és i no com hauria de ser amb la qual cosa hi ha un cert pessimisme antropològic. L'especificitat moral del polític constitueix també el transfons de la cèlebre distinció entre la ètica de la responsabilitat i de la convicció. Les relacions polítiques són relacions de poder i per tant de violència (Weber) .

Amb el reconeixement d'una ètica diferenciada apareixen les duplicitat:

L'Efecte Dr Jekyll i Mister Hide explica la distància entre el que diuen i el què fan, amb la lectura clínica i moral que comporta. Àngels aliens a les necessitats econòmiques i les baixes passions de la condició humana. Aquestes dosis de cinisme troba el seu mirall en la desafecció i l'escepticisme de bona part de la societat.

L'Efecte Pinotxo: el que es diu públicament i el que es pensa de debò. La idea de la mentida sembla un arsenal d'instruments propi de l'ofici. Maquiavel considera el seu ús una condició necessària per arribar al poder. Ortega i Gasset senyala: *al intel·lectual de casta siempre le sobrecoge ese don de la mentira que posee el gran político*. La habilitat per les diferents variants de la mentida, des de la negació de l'evidència, a les mitges veritats, passant per l'ocultació, fingir o bé l'evasiva són elements constitutius de fer política. Suarez canviava els seus plans de reforma política en funció de l'auditori i posa de manifest l'engany com a mitjà necessari per una finalitat legítima. Com deia un polític italià *la política és fer creure a l'atre que penses com ell*.

La raó d'estat és un argument justificatiu però la mentida en la cerca benefici propi del polític es penalitza. L'enriquiment a Espanya durant la segona meitat dels vuitanta va utilitzar l'engany i la mentida com a procediments normals per fer negocis.

L'Efecte Flautista de Hamelin: habilita als polítics fer promeses sense l'obligació de complir-les. La retòrica regeneracionista, inscrita en la política espanyola des de 1898, és la principal cantera de *slogans* polítics. Això permet l'aparició d'aventurers demagogs o feixistes. També hi ha certa ignorància alhora de fer promeses: Felipe Gonzalez va entendre que no podia sortir de la OTAN als 5 minuts d'arribar a la Presidència del govern. Cada cop es fa difícil mantenir una promesa de tipus econòmic en un marc de globalització i interdependència. Els programes cada cop són més similars i les diferències es basen en execució.

L'efecte Gat amb botes: *l'outsider* – tipus Mario Conde- que vol desallotjar els partits instal·lats amb ajuda dels mitjans de comunicació - el gat amb botes que obren la porta a la riquesa- i possibiliten l'accés al poder.

L'efecte Robin Hood representen els bufanúvols que actuen al marge de la legalitat en nom dels grans principis. Segur que us sona.

...

Els partits polítics.

La centralitat del Parlament format per diputats en funció dels mèrits personals, s'ha traslladat als partits com a punt de decisió de qüestions relacionades amb el poder. Els partits han deixat de ser associacions que exposen la voluntat dels ciutadans per constituir-se en òrgans públics de l'Estat.

Són responsables del procés electoral i de la composició de les Corts Generals gràcies a llistes tancades, subvencions pressupostaries i espais gratuïts en mitjans de comunicació, responsables també del procés legislatiu a través del grup parlamentari i el reglament de les cambres. A part d'això els partits designen membres dels principals òrgans constitucionals: Tribunal Constitucional, Consell General del Poder Judicial, Tribunal de Comptes, Defensor del Poble, RTVE, Consell d'Universitat, Consell de Seguretat Nuclear...). El poder dels partits s'estén a Comunitats Autònomes, Diputacions i Ajuntaments.

L'article 6 de la Constitució defineix els partits en termes descriptius – expressió del pluralisme polític -, programàtic i prescriptiu – han de respectar la Constitució i les lleis amb un funcionament intern democràtic. Però una cosa són els plànols de l'edifici i l'acabat de la construcció: els partits ja no representats de la societat dedicats a defensar els interessos dels seus electors sinó institucions autònomes que protegeixen els seus propis interessos.

Desconnexió de la societat i falta de representativitat paral·lel l'entrada a la sala de màquines de l'Estat comportant la dissolució ideològica, de classe o religió amb partits tipus *catch all* que cerquen un èxit electoral ràpid a costa d'una menor ideologia, desvalorització de militants paral·lel a l'enfortiment dels dirigents amb vinculacions amb grups de pressió....Incompatibilitat entre l'increment de vots i mantenir posicions ideològiques tradicionals. S'ha de triar.

La transformació dels partits en maquinàries electorals no ha anat acompanyat d'un reforç com a organitzacions militants: l'any 1993 només un 3% dels votants del PSOE eren militants. Els partits que haurien de ser corretja de transmissió de la societat es converteixen en els seus mandants, els partits poden ser lliures però els ciutadans no. El règim electoral no determina la forma dels partits però té una influència primordial ja que faculta als aparells del partit l'administració de les subvencions així com la confecció de llistes. Durant la Transició, la dreta espanyola apostava per un sistema majoritari que afavorís el bipartidisme mentre que l'esquerra volia un sistema proporcional per evitar que els antics franquistes utilitzessin la seva xarxa clientelar per ser escollits en districtes uninominals. La dreta buscava la sobre-representació rural mentre l'esquerra la urbana. Una pugna que no va tenir un guanyador clar però que si que va aconseguir un biaix a favor de les zones rurals. Al Senat es va limitar el sistema majoritari i al Congrés es va limitar el sistema proporcional: mínim i màxim de diputats, 2 diputats per cada província més Ceuta i Melilla i atribució de la representació mínima (3%). Aquí afegim la Llei d'Hondt reforça el bipartidisme almenys en trenta províncies on s'escullen menys de 7 diputats.

Aquestes deformacions de la proporcionalitat actua en tres línies: a les eleccions de 1977 un vot de Soria equivalia a 145 de Barcelona, les províncies urbanes estan subrepresentades (14 respecte a 36) i la transformació de vots en escons afavoreix al partit majoritari: al 1989 el PSOE va obtenir el 39,5% dels vots i el 50% dels escons. Aquest biaix del sistema proporcional permet que la CDS sigui extraparlamentari amb 413.213 i el PNV obtingui 5 diputats amb 290.386 vots.

Els sistemes majoritaris poden contribuir al col·lapse del sistema en casos d'extrema polaritat però donen governs estables i coherents que faciliten l'alternança del poder. mentre que el sistema proporcional amb llistes tancades i bloquejades posa el país en mans dels aparells dels partits donant governs *indefinites* en el temps format per coalicions de diversos partits aliats. Aquests tipus de govern dificulta la màxima de Karl Popper sobre el gran avantatge de la democràcia: et dona la possibilitat de fotre fora els governants i no per reflectir el pluralisme de les societats. No cal dir que el sistema electoral vigent té el suport dels grans partits ja que els hi permet el control de llistes, un administració centralitzada de les subvencions i accés als mitjans de comunicació. A més a més, la distribució de fons públics i espais televisius afavoreix al guanyador mentre que la legislació posa obstacles als nous participants.

Els diners dels partits

Les fons de finançament dels partits polítics són bàsicament subvencions públiques que els allibera de les pressions de diversos *lobbies* però que els fa dependents dels aparells dels partits. Les subvencions públiques són generoses i ningú pot atribuir el finançament il·legal dels partits a la manca de finançament públic- *hurto famélico diu*-. Hi ha de tres tipus de subvencions: per finançar les campanyes electorals (Alemanya només n'hi ha d'aquest tipus), despeses d'estructura dels partits (p.ex. Àustria o Suècia) i per grup parlamentari. Espanya té les tres. Entre 1986 i 1989 es van gastar 36.610Mptes distribuïts en 25.979Mpts en manteniment dels partits, 6.572Mptes despeses electorals i 4.052Mptes en el grup parlamentari. Això sense

comptar ajuntaments, diputacions i comunitats autònomes, les fundacions i moviments socials ad hoc. A més aquests calers es van actualitzant en el temps no fos cas, especialment les subvencions a les despeses d'estructura dels partits. En qualsevol cas les despeses electorals a Espanya són superiors als altres països democràtics tant si prenem PIB com Població....Els conservadors anglesos es van gastar 511Mptes els laboristes 334Mptes a les eleccions del 1979 mentre que el PSOE 665Mpts aquell mateix any. Reagan es va gastar uns 8.000Mptss a la campanya del 1984 mentre que el PSOE 2.650Mpts i el PP 1.897Mptes a les eleccions del 1986.

Les quotes de militants i les aportacions de càrrecs electes representen un 5-10% dels ingressos, després hi ha donacions privades però són força restrictives (5% de les subvencions anuals) i finalment els crèdits a la banca que no pot superar en teoria el 25% dels ingressos del finançament públic i que segons sembla el PSOE al 1991 estava endeutat en 11.209Mptes i el PP en 4.893Mptes. Són insaciables.

Per tant, hi ha un generós finançament públic que podria evitar la corrupció....però no! Només es pot inferir els diners en negre restant els costos dels ingressos oficials (A la Itàlia de principis dels noranta s'estimava només un 4% dels ingressos corresponia a vies legals).

Per tant la temptació de patrimonialització de l'Estat per part dels aparells i situar-se al marge o sobre les lleis a fi d'aconseguir un finançament irregular per cobrir les seves necessitats creixents i il·limitades provoquen aquesta corrupció institucional. L'excés de finançament públic ha transformat els partits en annexes a l'Administració Pública amb grau elevat d'independència respecte votants així com militants.

Així doncs el finançament il·legal és causa i efecte de la tendència dels partits a constituir-se com a realitat autònomes. Amb abundants recursos i amb els mitjans de comunicació als seu servei en prou feines necessiten participació de la militància sinó que es crea una immensa maquinària dominada per un aparell burocràtic que creix sobre si mateix i que desenvolupa els seus propis interessos específics orientats a la seva reproducció i expansió. El partit deixa de ser un instrument al servei d'un programa i es converteix en una raó en si mateix. Una majoria despolititzada, situada al marge de la vida pública i relacionada amb el poder només a través de llaços de temor, patrocini i deferència debilitant els fonaments mateixos de la democràcia.

Aquest procés d'oligarquització, amb pocs afiliats, transforma la vida interna dels partits en una llarga escola de submissió servil, mentre que els militants sense ambicions es limiten a assimilar lliçons passivament, els que volen fer carrera acabaven els seu aprenentatge fent totes les contorsions que se'ls exigeixi. La Constitució exigeix que els partits siguin democràtics en la seva estructura i funcionament intern. Mentre que en el Congrés hi ha un sistema proporcional, la fracció guanyadora del Congrés deixa sense veu als perdedors. Mentre els ciutadans escullen en primer grau, els sistemes d'elecció de dos o tres graus allunyen als militants de l'aparell...Organitzacions que es presenten com *privades* per allò que els convingui, però reivindiquen el seu caràcter *públic* alhora de rebre subvencions i participar en el procés electoral.

En fi, llistes tancades, candidats oficials, selecció de delegats, expulsions... Semblen més sectes religioses que partits amb els hàbits cortesans fomentats per l'aparell (culte a la personalitat, adulació, dobles llenguatges, hipocresia, silencis per temor) conjuminat amb una forta jerarquia. El partit passa de mitjà a fi i converteix la militància en instrumental. Els congressos de partit es converteixen en congressos de funcionaris mentre que la concentració de poder en els partits - especialment marxistes - més notòria que la concentració de capital prevista per Marx.

Malgrat la generositat de la subvencions públiques, el fort endeutament bancari més el finançament il·legal demostra que la causa de la corrupció no ve del costat dels ingressos sinó dels costos: propaganda, alliberats, implantació territorial, economies externes. La llei de Règim Electoral limita a la despesa de les campanyes i malgrat el pes que té la competició electoral – [Filesa](#) es va crear per finançar campanyes electorals – és una pista falsa. Hi ha més despeses a finançar: sous, lloguers, amortitzacions edificis, manteniment aparell, òrgans de premsa, actes de propaganda, despeses de representació...en fi, malbaratament sense cap ajust...Els partits han d'incrementar la recaptació a mesura que augmenten les seves necessitats.

Ajuntaments, diputacions, comunitats autònomes, administració central i empreses públiques serveixen als partits que controlen els seu òrgans de decisió i que poden fer favors a tercers per finançar-se il·legalment a través de comissions i donatius il·legals i aquesta corrupció institucional serveix de justificació per la corrupció individual, al temps que són de difícil distinció ja que són les individus els que se'n beneficien al final.

El finançament il·legal dels partits cada cop es configura més com una forma mafiosa d'apropiació col·lectiva i distribució individualitzada de riquesa. Es permet perpetuar-se en el poder i gaudir d'un nivell elevat de consum. Maniobren per finançar-se il·legalment i després assegurar-se la impunitat: volen fixar regles vinculants pels demés i reservar-se el mateix temps el dret a incomplir-les utilitzen les garanties que otorga la Constitució fent servir les mateixes estratègies de defensa que van servir els narcotraficants.

En fi, tot plegat és un frau a l'Estat de Dret ja que els ciutadans han depositat la confiança en els partits amb el costos que implica pels propis ciutadans que han de pagar més pels serveis que utilitzen.

Els partits són necessaris per la democràcia però la seva existència per si sols no és suficient. La professionalització de la política també és un procés incontestable. El sistema democràtic no funciona com els textos constitucionals ordenen sinó que la conformen homes i dones fal·libles. El problema és que no hi ha els contrapesos necessaris per limitar els defectes d'aquesta dinàmica. La reforma vindrà extramurs del sistema.

Nota1: La corrupció institucional també és geopolítica, la URSS va fer aportacions regulars al PCE fins el 1989 i el PSOE va rebre calers dels alemanys (SPD), la UCD 20M\$ de la època dels països àrabs i on es va utilitzar la raó d'Estat per justificar la doble moral.